

Acta synodi provincialis Geldriae ducatus et comitatus Zutphaniensis, gehouden tot Nimwegen den 17 Junii anni 1606.

Sessio 1, ante meridiem 17 Junii finita concione ¹⁾.

1. *Praeses etc.* ²⁾ — Naer aenroepinge des godtliken naems zyn met met keurstemmen ³⁾ gecooen tot praesidem D. JOANNES FONTANUS, tot assessorem D. HENRICUS COCHLAEUS, tot scribam D. HENRICUS HOLLINGERUS.

2. *Qui comparuerint.* — Syn op desen synodo verscheenen:

uyt den classe van Nymmegen:

D. HENRICUS COCHLAEUS, minister tot Nimwegen, D. HENRICUS HOLLINGERUS, minister op sGravenweert, HANS VAN VALCKENBORCH, ouderlinck tot Nimwegen, SERVAES ALLERSZEN, ouderling tot Tiel;

uyt den classe van Zutphen:

D. WILHELMUS BAUDARTIUS, minister tot Zutphen, D. HENRICUS WINCKELIUS, minister tot Almen, JOANNES WINHOVIUS, ouderlinck tot Zutphen, en PETRUS SCHOONECKER ⁴⁾, ouderlinck tot Duszburgh;

uyt den Arnhemischen classe:

D. JOANNES FONTANUS, minister tot Ahrnem, en D. WILHELMUS NAGGIUS, minister tot Twelle, GISZBERTH VAN BRYNEN, ouderlinck tot Wageningen, ende FRANSZ CLAESZEN, ouderlinck tot Ahrnem;

uyt den classe van Harderwyck:

D. ANTHONIUS WEDAËUS, minister tot Barnevelt.

[*Gedeputeerden uyt anderen synoden*] ⁵⁾. — Van weghen dess Zuythollandtschen synodi D. PETRUS DE BRIGGUINY, minister tot Woorden ⁶⁾.

Van synodo Noorthollandica was gecommitteert D. JOANNES URSINUS, minister verbi tot Amsterdam, diewelcke oovermitz hy hem door bryeven, meldend die swackheyt zyns lichaems, by desen christliken synodo geexcu-seert, heeft synodus voor noodtwendich gevonden, dat hyrnaemaels een dobbelgetael der committerden van den eenen synodo tot den anderen ghenoept ende alsoo de hoochnoodtwendige correspondenty niet verhindert werde. Waertoe de synoden van Hollandt versocht sullen werden.

¹⁾ „Sessio — concione” ontbr. in de andere codd. ²⁾ De marginalia ontbr. in S en T. ³⁾ „met keurstemmen” ontbr. in W. ⁴⁾ „Schoonecker” W heeft „Soneckerus”. ⁵⁾ Het tusschen [] geplaatste is aangevuld uit W. ⁶⁾ „Van weghen — Woorden” ontbr. in W.

[*Gedeputeerden van het Eed. Hoff en stad Nimmeghen*]¹⁾. — Van weghen des furstl. Hooffs ys verscheenen die ehrentfeste hoochgeleerde D. MARTINUS GREGORII, raedtszheer ende U. J. D.

In nhaeme des ehrsamen magistraets van Nimmegen ys verscheenen D. WILHELM VAN ECK, scheepen.

Dese alle zyn met ghenoechsame credentien, diewelcke ordentlic verlesen zijn, als gequalificeerde persoonen tot desen synodo accepteert worden.

3. *Qui abfuerint.* — Absenten syn ghewest TILMANNUS MYLIUS, minister tot Nunszpett en die twee gecommiteerde ouderlingen des Harderwickschen classis. Dese hebben haer absentie met brieven van periculs wegen geexcuseert, dan synodus houdt sulcken excuse niet voor sufficient ende resolveert, dat de Harderwickssche classis in proxima synodo hyroover broederlick sullen gestrafft worden, aengesien alle andere gedeputeerde²⁾ kerekendienaeren ende ouderlinghen wel om gelycke redenen hadden moghen uytblyven ende het pericel met cleyne costen van confoy wel hadde connen gecaveert worden. Ende ten eynde vorthaen de synoden volcomentlic moghen beseeten ende gehouden worden³⁾, resolveert synodus, dat alle classes sullen vlyt aenwenden, dat haere deputati yn gheenen voeghen laeten te verschynen, statuerende dat in posterum yder uytblyvende persoon, sowel ouderlinck als predicant, vervallen sal in die mulctam van 12 gulden, de helfft voor de aermen van de synodale plaetze, de ander helfft tot profydt van de reyszcosten van de broederen.

Sessio 2, post meridiem 17 Junii⁴⁾.

4. D. PISCATORIS *scripta.* — De synodus heeft aen de handt ghenommen de acten des voorgaenden synodi. Ende belangende den 9^{den} articel, van de strytrede ende schriften D. JOANNIS PISCATORIS, heeft de synodus ontfangen en verlesen het christlicke ende gheleerde judicium D. ANTHONII THIJSSII, theol. doctor Harderwicae, denwelcken de synodus gheerne acquiesceert ende hem daeryn wel gecontenteert houdt.

5. *De studio apud Jesuitas.* — Synodus vindt goedt, dat by den Edlen Hoove grooter instantly ghedaen worde tot den execution des placaeets, gemaect oover diegheene, so haere kinderen uyt dese landen senden tot de schoelen der Jesuyten, ghelick insonderheynt gheschiet tot Duszburgh. Sal mede versoeck gheschieden, dat het placacet de concubinariis hervattet ende van nieuwes gepubliceert werde.

¹⁾ Het tusschen [] geplaatste is aangevuld uit W. ²⁾ „gedeputeerde” ontbr. in S en T. ³⁾ „Ende ten eynde — worden” ontbr. in T. ⁴⁾ „Sessio — Junii” ontbr. in S en T.

6. *Correspondentia Transissulana.* — Sal van wegghen ende ym nhaemen deser synodaler vergaederinge een vrintdlick schryven gedaen worden aen den synodum van Ooveriszel om haer wederom ¹⁾ vrintdelick te versoecken tot restitutie van onse voorgaende christlicke correspondentie, gelyc ooc dese synodus deselve heeft met den synoden van Zuyt ende Noorthollandt niet sonder groote vruchten ende stichting der kercken.

7. *Synopsis eener kerckenordenunck pro incipientibus.* — De synodus heeft ghesien het extract van notable puncten aengaende de kerckenordre ende regeeringe, getrocken uyt den actis van de nationale synoden. Dan also hetselve niet en vervatt al hetgheene noch tot kennisz van kerckenregeeringe behoort ende dat ooc noch eenige dingen zyn van deser materien gedaen in synodis provincialibus et actis classicalibus, so versoeckt synodus ygeliken classen, dat dieselve committere een ofte 2 personen, diewelcke uyt haeren provincialen ende classicalen acten colligeeren en extraheeren alle hetgheene, twele tot instructy ende regel der kerckendienaeren van kerckenregieringe gedaen ijs, en dat yder classis tselve extract den naesten synodo exhibeere. Sullen mede dieselve deputati ynt besonder aenteyckenende ende uyt alle voorgaende classicale ende synodale acten noteeren, wat tot den synodum nationalem sy te refereren.

Sessio 3, ante meridiem 18 Junii ²⁾.

8. *Biblia D. PISCATORIS te translateren.* — De synodus vyndt goedt, dat dominus deputatus aen proximam synodum Suythollandicam versoecke, dat deselve believe te consentieren yn de translaty der bibel D. JOANNIS PISCATORIS, te doen door D. WILHELMUM BOUDACIUM, alsoo dese synodus dith werck voor seer goet ende noodich achtet.

9. *Formular des doops der erwassenen.* — Het formuleer van de bedieninge des h. doops der volwassenen ende bejhaerden personen, gemaect by de kercke van Hollandt, ys desen synodo voorgelesen ende goedtgevonden, dat het uytgeschreeven ende den classen deses forstendoms toegesonden werde om yn de kercke gebruyct te worden.

10. *Relât des Suidhollandtsen synodi gedeputerden angaende synodum nationalem.* — De acten des Zuythollandischen synodi voorlesen zynde, heeft D. PETRUS DE BRUGGUINY, illius synodi deputatus, dese synodale vergaederinge uyt last versocht, dat van deser zyde het werck van den nationael

¹⁾ „wederom” ontbr. in de andere codd. ²⁾ „Sessio — Junii” ontbr. in S en T.

synodo moge worden behertigt, dat ooc die gravamina tempestive mogen gevatt en tsaemengebrocht worden om, alst noodt ijs, dieselve ghereet te hebben. En wanneer de heeren Generale Staten ymandt uyt deser provynce verschryven tot het besprecken van den tydt, manier, plaetze ende andere dingen, den synodum nationalem aengaende, dat dieselve niet sullen trecken sonder commissy en credentzy der kercken met alsulcke limitatie ende restrictie ¹⁾, dat sy niet sullen consentieren ende sych ynlaeten yn hetgheene, dat strect tot nadeel ende prejudicien van de kercke, twele alsoo by de christlicke synodus aenghenommen en consenteert ²⁾ ys.

11. ADAMI BILLICHII *translation*. — Noopende de saecke D. ADAMI BILLICHII de synodus, ghelett hebbende opt veelvoudich versoeck zyner Ghenaeden des graeven VAN ³⁾ CUYLENBORCH ende ooc der ghemeynte aldaer, resolveert dat, om alle swaericheyden, die tusschen de Geldersche ende Hollandtsche kercken hyroover souden ontstaen mogen, te vermyden, dese sake van de beroepinghe ADAMI op Kuylenborch door onsen deputatum ad proximam synodum Suythollandiae ghebracht sal worden, alwaer men een ⁴⁾ onpartydich bedencken nemen ende resolveren sal, of voorsch. translation met vrede ende stichtinge sal connen geschieden. En sal hem ADAMUS onderdien tot Inghen by syne ghemeynte styl ende gherust houden tot uyt-dracht der saecken.

12. *Acta Northollandiae verlesen*. — Die acten van den Noordthollandschen synodo sijn met goeden contentement voor dese christlicke vergaedinge gelesen worden.

Sessio 4, post meridiem 18 Junii ⁵⁾.

13. *Casus apostasiae tot Harderwick*. — Het eerste gravamen van de kercke van Harderwyck van een persoon, die door occasie van houelic van de christlicke gemeente afgevallen ys, weert gheremittiert aen den classen om naer voorgaende christlicke deliberatie te handelen tot verbeeteringe van de argernisse naer der resolutye desz nationalen synodi van sGravenhagen artic. 71 ⁶⁾.

14. *Clage aver het sober tractament eeniger predicanten*. — Aengaende het ghebrec ⁷⁾ van onderhoudinge der dienaeren adviseert synodus, dat de depu-

¹⁾ „restrictie” S en T hebben „constrictie”. ²⁾ „en consenteert” ontbr. in W. ³⁾ „des graeven van” S en T hebben „tot”. ⁴⁾ „een” S en T hebben „in”. ⁵⁾ „Sessio — Junii” ontbr. in S en T. ⁶⁾ „71” alleen onze cod. heeft ten onrechte „17”. ⁷⁾ „ghebrec” S en T hebben „gebruick”.

tati classis ende synodi eerst by de respective heeren Gedeputeerden ende daerna by het Edle Hoff om remedy sullen aenhouden ende, yn gevalle men niet kan erhalten ende uytrechten, mach de classis sodaenige kercken-dienaeren met behoorlicke testimonien laten vertrecken.

15. *Sigilla classium et synodorum.* — Het 3de gravamen Harderwicensis wordt aengenommen ende besloeten, dat voorthaen yder classis ende ooc het synodus sullen doen maecken ende in causis gebruycken een eyghen secreet sigillum.

16. *Collegium scholae Harderwicenae.* — Gravamen quartum van te versoecken by den Edlen Hoove ende respective magistraten, dat by yder stadt van Velouwen een oft twee studenten aen de schoele te Harderwyc mogen ghehouden worden, wordt voor goetd gehouden, mytz dat het versoeck generalick ooc van de andere quartieren steden gedaen werden. En opdat sulc werck des te vruchtbaerer yn syn effect gebrocht moghe worden, sal synodus versoecken aen het Edle Hoff, dat door autoriteyt desselven yn allen des vorstendoms ende graeffschaffs schoelen eenderley praecepta artium moghen tradeert worden, waertoe dienen sal dat conventus rectorum beschreven en unanimi consensu ydt seekers gestatueert worde.

17. *De prophetiae exercitio.* — Het vyfte gravamen Harderwicensium sal den synodo nationali worden voorgesteld om te ooverleggen, of niet raetsam, dat het exercitium prophetiae yn desen landen gherestaureert werde met alsulcke voorsichtighe restrictie, dat het niet strecke tot scheuringe maer tot stichtinge, ende dat het inter solos ministros et viros doctos, pios ac moderatos geuseert werde.

18. *Gewonnene steden niet mit Papiste ministris te besetten.* — Sal mede by den nationael synodo versocht worden om by de edle heren Generale Staten aen te houden, dat ynt wynnen van steeden daerop werde gelett, dat Papistige pastoren ende papen, die haer willen laten reformeeren om yn dieselve steden ende kercken den ¹⁾ dienst ²⁾ des woordts te bedienen (hetwelcke selden stichtinge brengt, maer veeleer argernisz ende ontstichtinge brengt), niet en worden gehouden ende geleden yn den bedieninghe derselver plaetzen, maer dat de ghewonnene stadt oft steden door andere goede mannen ofte dieghene, die het leeger ordinaeris souden mogen volgen, werden bedient, totdat de kercke een wettlicken dienaer hebbe beroepen,

¹⁾ „den” ontbr. in S. ²⁾ „ende kercken den dienst” T heeft „den kerckendienst”.

ende dat de voorsch. gereformeerde personen yn een ander provincy ende plaetsze transporteert worden.

19. *Vetlegerdienst.* — Inszgelyken sal den nationali synodo te bedencken gegeven worden, of niet raedtsaem, dat seekere bequaeme predicanten gestelt worden, derwelcker ampt sy het leegher alle jhaeren te volghen ende met Gods woordt te onderwysen, item de geoccupeerde plaetszen by provvysy te bedienen ende dat sulcx aen de Edle heren Staten Generael ¹⁾ versocht werde.

20. *De catechizandis baptisatis.* — Dat achste gravamen Harderwicensium, van den synodo nationali aen te dienen om aen de Edle heren Staten, Generael ¹⁾ te versoecken, dat de ouders, so haere kinderen hebben laten doopen, daertoe worden gehouden om haere kinderen door de dienaren des gottlicken wordts te laten onderwysen yn de christlicke religie ende Catechismo, wordt niet voor raetsaem aengesien. Ende alsoo de saeke ecclesiastyc ys, sol ydere kerek ende kerekdienaer daertoe aerbeyden, dat de ledtmaten haere kinderen tot de catechisatie aenhouden.

21. *Vagabundi.* — Het gravamen de vagabundis ende de loopers, so haer yn den dienst yndringen, moet specialic gebeetert worden by den quartijr en provynce ²⁾, daer het valt. Sol ooc hyrvan in synodo nationali in punct van de beroepinge der dienaeren gehandelt worden.

Sessio 5, ante meridiem 19 Junii ³⁾.

22. *Duivelsbander tot Lichtevoort.* — Het Edle Hoff sal van wege des synodi versocht en gebeden worden om den heere VAN DORT, landtdrost des grafschap Zutphen ende gubernoer tot Grol, last te gheven den duyvelsbanner van Lichtevoordt met ghevoegliken middelen te verdryven.

23. *Apostata ZACHARIAS WOLFFIUS.* — Met den apostata ZACHARIA WOLFFIO, die tot Rhoerloe ghestaen hefft, sal de classis handelen na den eysch der kerkliker disciplijn ende, soverre hy niet weder ad resipiscentiam kommen wil, met hem procedieren tot de excommunicatie, opdat het schandael wechghenommen worde.

24. *Secretario der stadt Dusburch pastoratus tot Drempt goderen te nemen etc.* — Also de synodus verstaet, dat de commendoer van Duyren ⁴⁾ eenen

¹⁾ „Generael” ontbr. in W. ²⁾ „en provynce” ontbr. in W. ³⁾ „Sessio — Junii” ontbr. in S en T. ⁴⁾ „Duyren” S en T hebben „Dieren”.

secretario tot Duszburgh gheconfereert heeft de pastorijs Trempt, welke secretarius ooc derselven pastorygoederen gebruyct theghen der lantschap recessen, ende alsoo het kersspel Trempt so naeby Duszburgh licht, dat het yn tydt van vrede bequaemelic by de dienaers aldaer kan bedient worden en ooc nu yn dese gelegenheit de kersspelszlyuden binnen Duszburgh ter predication commen ende aldaer die heylige sacramenten ontfanghen, so verstaet synodus, dat de kercke Trempt met Duszburgh gecombineert behoort te sijn ende, dewyle de dienaeren tot Duszburgh niet wel worden met onderhout versien, dat de opecompsten van Trempt aen dieselve sullen aenghewant ende de secretarius daarvan ontset werden. Hetwelck de classis van Zutphen by de heeren Deputeerden ende daernae by het Edle Hoff yn effect te brengen sal versoeken, gelyc metz desen den classi ernstlic belast ijs vlytich ende trouwlic toe te sien, dat de kercke van Duszburgh erhalden werde ende niet en vervalle.

25. *An politici, utentes bonis ecclesiae, ad coenam D. admittendi.* — Sal het synodus nationalis gevraegt worden, of dieghene, die kercken ende pastorygoederen gebruycken tot vercortinge des ministerii, sullen voor ledtmaten bekent ende tot de taffel des Heeren toegelaten mogen worden.

26. *Ut levia repudia praecavenda.* — Noopende het vierde gravamen Zutphaniensium, spreekende van behideringe der lichtveerdigen repudien, hoerderye ende ooverspeels, werdt sulcx gheremitteert aen het Edle Hoff in civili ende aen de heren Generale Staten in militari statu.

27. *De baptismo infantium, quorum parentes fuerunt Anabaptistae.* — Op het vyfte gravamen van de Zutphen wordt gheandtwordt, dat de onmondige kinderen der Wederdooperen, wanneer die by afsterven der ouderen van de vrienden tot den christlicken doop gepresenteert werden, sullen aengenomen ende des seegels des verbondts deelachtich ghemaect worden.

28. *De lectoribus in pagis.* — Den lectoren op de dorpen, daer gheen predicanten sthaen, sal toegelaten worden de lecturam so te bedienen, dat sy haer niet ynlaeten in partes ministerii. Ende sullen, metbrengende goede testimonia vitae et doctrinae, wettelic tot haeren dienst beroepen worden ende ydertydts iudicio classis onderworpen sijn.

29. *An ministri ad loca certis annis alligandi.* — Sal nationalis synodus gevraegt worden, of niet raedtsam, dat men de nieuwe aencommende predicanten, naerdatsie geexamineert sijn, sal doen stipuleeren eenigen tydt

van jhaeren naer de opneminge ¹⁾ by haer kereke en den classe respective te blyven.

30. *Politische aflesungen des Sondachs in kercken.* — Synodus vindt goedt om te versoecken, dat het Edle Hoff believe te remedieren het abusz ende de onstichtlike vermenginge des heylligen godsdiensts met de politijke ende profane proclamatyen der civilen saeken, so men te Dotekom ²⁾ ghewhoon ys te doen tusschen het ghebedt ende het voorleesen des texts, also dat dese civile proclamatiën apart ende op een ander plaetz naer verrichteden predicaty mogen gedaen worden.

Sessio 6, post meridiem 19 Junii ³⁾.

31. *Testes in baptismo.* — Op de vraghe, of een persoon, die ex professo afgoodisch, godtloos oft ⁴⁾ van weghe hoerderrijje, ooverspeel etc. infam is, mach als ghethuyghe tot den heylligen doop toegelaten worden, wordt gheandtwoord, dat sulcx niet moet ⁵⁾ gheschieden.

32. *Causa adulterii.* — Op het versoeck des classis van Nimmeghen sal aen het Edle Hoff ende de heeren Raeden van Staeten geschreeven en versocht worden, dat haer Eddelh. believe informaty te nemmen van een public ende dobbel ooverspeel, so ijn de forte van sGravenweert nu eenighe jhaeren bedreven ys by enen JOOST VAN DER HORST ende AELTGHEN RAMMELMANS, beyde van Deeventer, en dat haer Edlh. believe een alsulcken schandtlick laster naer behoort te straffen.

33. *Niwe afgoderij tot Haeren etc.* — De synodus heeft met hertseer aengehoort uyt den gesandten des classis van Thiel, datter weder nieuwe afgoderye ende bedevaert opgerecht ijs tot Haeren in Mas ende Wael, aldaer een L. Vrouwe gestelt ijs ende die op verleden Maendagh na Pynxsteren van een grooten aentael volcx ende eenighe notable persoonen (die dese afgooderij na landtsz recessen behooren te verhinderen) besocht ende gheehrt gewest ijs; item datter van nieuws theegen alle placaten missen werden gedaen tot Wamel ende Droemmel, tot welcke missen ende voorsch. L. Vrouw veel borghers van Thiel en lantlieden daeglix getrocken ende verleydet worden, sodat de borgery ende andere onvrye persoonen sonder eenige paszpoort oover ende weder ghaen, niet allene tot nadeel van Gods h. kereke maer ooc tot pericul van de stat Thiel ende der gehele landt-

¹⁾ „opneminge” S en T hebben „oepeninge”. ²⁾ „Dotekom” de andere codd. hebben „Doetecom ende elders”. ³⁾ „Sessio — Junii” ontbr. in S en T. ⁴⁾ „ofte” W heeft „en”. ⁵⁾ „moet” de andere codd. hebben „mach”.

schap; item dat de sake yn Thiel en Bommelerweert van hett ghebruyc der geestlicke goederen, de ynvoeringe des worts Gods ende uytroyinge der afgoderije en Roomschen priesteren hoe langher hoe qualiker loopt ende alle goede recessen der lantschap ende resolutionen des ¹⁾ Edlen Hoffs vernietigt werden. IJs geresolveert, dat het Edle Hoff door die deputatos hyroover ernstlic versocht ende om dadelike remedie, sonder dilaty ynt werck te stellen, sullen gebedden worden.

34. *Afgoderij tot Twell ende op Duistervort.* — Sal mede den Edlen Hoove voorgesteld worden, dat men sekerlic bericht ys, dat noch te Twelle yn des schultisz behuysing ende by WYNANT VAN HACKVORT, item op de huysen ²⁾ Duystervoort ³⁾ en Nuybeek noch gheschieden afgoodische Papistische doopen, heerdoopen ⁴⁾, throuwen ⁵⁾, missen ende diergelicke Roomsche exercitien tot nadeel der Gereformerder christlicker religie en landtzoordinge.

35. *Bedevart tot Boaxtel.* — Vorder sal het Edle Hoff versocht worden om met de heeren Generale Staten te consulteren, hoe men de afgoodische bedevaerden te Boxtel ende Scherpenhoovel ⁶⁾ mochte beletten ende verstooen.

36. *Confusio tot Gendt in Averbetouwen.* — Dat ooc het Edle Hoff believe noch eens den hern amptman van Ooverbetouw te belasten om te vorsien, dat de paep van Millingen hem onthoude van zyn afgooderye te comen exercieren tot Gendt yn Ooverbetouw, oft andersins hem te attrapperen ende te straffen.

37. *Idem pagus Gendt.* — Item dat het Edle Hoff believe den rechter tot Gendt PAVORTH last te gheven, omdat de geestlicke ofte pastorijgoederen, die de vrouwe van Niewclooster duslange heeft ghebruyct ende ghenooten, tot onderhoudt van een kerckendienaer van nu vorthaen geimploiert worden.

38. *Pastoratus Tilensis ad ecclesiae curam retrahendus.* — Dat ooc het Edle Hoff by de magistraet van Thiel wil aerbeyden en hem met authoriteyt darhen induceeren, dat die nu vacerende pastoratus niet wederom aen een politicum en in usus seculares werde geconferceert, maer dat sy tot onderhoudt van eenen tweeden dienaer des woorts aangewandt werden, als recht ys.

¹⁾ „resolutionen des” ontbr. in W. ²⁾ „de huysen” ontbr. in S en T. ³⁾ „Duystervoort” S heeft „Duijtervoort”, T „Duijvenvoorde”. ⁴⁾ „heerdoopen” ontbr. in S en T. W heeft „herdoopen”. ⁵⁾ „throuwen” S en T hebben „trouwen, hertrouwen”. ⁶⁾ „Scherpenhoovel” S en T hebben „Hevell”.

39. *Dat Elburch noch eenen diener beroepe etc.* — Item dat effen hetselffte gheschiede by de magistraet van der Elborch, opdat ooc aldaer een tweeden dienaer uyt de geestlicke goederen onderhouden en dieselve goederen tot haeren rechten ghebruyc gereduceert moghen worden.

40. *PONTEFICIUS ludimag. Elburga pellendus.* — Synodus belast den classem van Harderwyck ghevoeglic te aerbeyden, dat de Papistische schoolmeyster van der Elburch gheremoveert werde.

Sessio 7, ante meridiem 20 Junii ¹⁾.

41. *MARTINI EICKBERGII saecke.* — Also D. MARTINO EICKBERGIO, predicant tot Rynberck, voor twee jhaeren in synodo tot Aernhem was opgeheitt te verthoonen testimonium vitae et doctrinae om by den synodo voor een membrum opgenomen te worden, heeft hy dem synodo nu gesonden cotype autentyc zyns testimonii, gemaect by schulteijs ende scheepen des vleckens Boebenheim yn Engelheimer grondt, hetwelcke de synodus gheerne in weerden aennempt. Maer dewyl het mere politicum is, wordt D. MARTINO belast yn den naesten synodo ²⁾ te thoonen testimonium ofte cotype authentyc van zynen kerckenraedt ende classe, daer hy te vooren gedient heeft.

42. *Rhynberck ad classem et synodum te trecken.* — Sal van wegen des synodi gheschreven worden aen de christlicke gemeente tot Rhynberck om haer te versoecken, dat de synodus goetvynndt tot haerer stichtinge, dat haer believe jaerlyx een van haere predicanten met eenen ouderling, oft so sy maer eenen predicant hadden ende dieselve, door gheschefften ofte ooc door kranckheyt belett, niet conde verschynen, ten minsten eenen ouderling wilden met behoorlike credentien en instructie seijnden om der synodaler vergaederinge by te whoonen en met de kercke van Gelderlandt naerbuylrike christlicke correspondenty te houden. En sal de classis synodael de kercke van Berck yn tydts van den dage ende plaetsze des aengestelden synodi verwittigen.

43. *ANDRAEAS ANDERNACENSIS tot Berck.* — Also van wegen D. MATTHAEI ANDERNACENSIS voor eenighe daghen aen D. JOANNEM FONTANUM geschreven ende ooc synszhalven den christl. synodo voorgesteld, dat hy versoeckt behoorlic geexamineert te worden, is sulcx by den synodo voor noodich ³⁾ geachtet ende sol hem aengheschreeven worden om yn den tydt van 6 weecken ofte 2 maenden ⁴⁾ sych te vervoeghen tot Nimwegen ofte tot Aernhem, waert hem geliefte, en aldaer sich dem examini te onderwerpen.

¹⁾ „Sessio — Junii” ontbr. in S en T. ²⁾ „yn den — synodo” ontbr. in W. ³⁾ „noodich” S en T hebben „seer hoochnoedich”. ⁴⁾ „6 — maenden” W heeft „8 weeck”.

44. *Suscepti ministri.* — Tot den dienst der kercken zyn dith jhaer vociert, geexamineert ende aengenoomen:

yn den classe Neomagensi DANIEL HOLSTIUS, predicant tot Bommel, JOANNES GRAEVIUS, predicant tot Heeteren, CONRADUS HECKERUS¹⁾, predicant tot Hervelt;

in den classe van Aernhem REINERUS AB ERBRAET²⁾, pred. tot Lintheren, JOANNES BURANUS, pred. tot Wolde, REINERUS GERHARDI, pred. tot Elekum;

in den classe van Harderwijk CHRISTIANUS VAN³⁾ ELSTERODT⁴⁾, predicant ynt Oldebroec.

45. *Deputati ad nationalem synodum.* — Syn by den synodo gecommiteert met keurstemmen om naer den aenstaenden nationalem synodum te gaen D. JOANNES FONTANUS, D. WILHELMUS BAUDARTIUS, D. JOANNES LEO, ministri verbi, en D. doctor THISIUS als ouderlinc. Ende so ymandt van dese persoonen niet soude connen reysen uyt beweeglike oorsaecken, so sullen deputati synodi last hebben om enen anderen bequamen persoon te substitueeren.

46. *Substituti ad nation. synodum.* — En oft geviel, dat die kercken, uyt dewelcke de voorsch. deputati gecooren zyn, door dese deputaty souden yn mangel van dienst commen, wordt den fratribus classium, soo yn de genomineerte steden ofte daer naestby whoonen, belast dat sy op het verzoek der kercken altemetsz sullen commen den dienst supplieren.

47. *Deputatus ad Suidholl. synodum.* — Tot den synodum van Zuythollandt werdt by meesten stemmen vercooren D. HENRICUS COCHLAEUS en tot den Noordthollantschen synodum D. JOANNES RODIUS. Ende so ymandt van desen niet conde reijsen, sullen D. deputati synodi enen anderen substitueeren.

48. *Deputati synodi.* — Deputati synodi blyven noch een jhaer D. WILHELMUS BOUDARCIUS ende D. HENRICUS COCHLAEUS. Voor nuye worden by haer gevoegt JACOBUS BURSETUS⁵⁾ ende WINANDUS JOANNIS⁶⁾.

49. *Niemegisch quartier in twee classes gelecht.* — De synodus, gelett hebbende op de distincty des Nimmegschen classis en wat dieszaegaende

¹⁾ „Heckerus” S en T hebben „etc.” ²⁾ „Erbraet” S en T hebben „Eearaet”.
³⁾ „van” ontbr. in S en T. ⁴⁾ „Christianus van Elsterodt” W heeft „Johannes van Elsteroude”. In onzen cod. is Joannes, zooals er eerst stond, doorgehaald en Christianus daarboven geschreven. ⁵⁾ „Bursetus” S en T hebben „Burschetus, minister tot Aernhem”. ⁶⁾ „Joannis” S en T hebben „Joannis, minister tot Elburgh”.

gehandelt ys yn de laetste vergaedinge tot Bommel, vyndt goedt, raetsam ende noodich, dat van nu voorthaen de vergaderinge van Nimmeghen ende de plaetszen daeronder behoorende een eygen ende peculiaer classem sullen maken ende die steden Bommel ende Thiel met de plaetszen daeronder ghehoorich ooc een eyghen peculiaer classem, ende dat nochtans de beyde classen sullen correspondentij houden, gelic de classen doen van Oover ende Nedervelow.

50. *Acta classium ad classes te senden.* — De synodns vindt goedt, dat om meerder correspondenty willen de respective classen van nu voorthaen haere acten telcken reysz oover sullen seynden aen de deputatos synodi om, so daer ydt yn whaer, dat correctie behoefde, tselfde door de deputatos mochte gheschieden ofte aen synodum gebrocht worden.

51. *Inspectores classium.* — Inspectores classium sullen dith jhaer noch wesen:

yn den classe van Nimmeghen worden noch een jhaer gecontinueert D. GERHARDUS LIVIUS ende D. ADAMUS BILLIHIUS;

in den classe van Aernhem D. JACOBUS BURSETUS, D. WILHELMUS NAGGIUS;

in den classe van Zutphen D. WILHELMUS BOUDARCIUS en D. GELLIUS PETRI DE BOUMA;

in den classe van Harderwyc D. PETRUS KINSIUS en D. JOANNES ZWITTERIUS.

52. *Proxima synodus.* — De naeste synodael vergaderingsplaetsze ys genomineert de stadt Bommel yn den Thielschen classe endè ys tselve so raetsam gevonden oovermitsz de groote swaricheyden, so aldaer moeten geremediert worden. En belangende die costen, synodus heeft goede hoope, dat het quartier daer gheen swaricheyt van maken sal, gelic ooc de gecommitteerde raedtszheer sich goetwillich van wegghen des Edlen Hooffs erbooden heeft, so daer een swaricheyt soude gemaect worden, dat het Edle Hoff alszdan de goede handt soude bieden om dith christlic werc te bevorderen. En opdat alle saken alszdan met meerder autoriteyt ende vrucht moghen gheholpen worden, so sullen de deputati synodi by den Edlen Hoove versoecken, dat haere Edelh. believe tot deser actioon tot den naesten synodum 3 ofte ten minsten 2 raedtszheeren te committeren. Item sullen aen zyn Excellentie versoecken, dat dieselve believe eenen uyt zyner Excellentie Rade te adjungeren, ten eynde met ghemeiner handt alle swaricheyden eenmael te recht mogen gebrocht worden.

53. *Quae acta apud deputatos Neomagensis quartirii.* — De synodus heeft

door enige gecommiteerde de heeren Gedeputeerden des Nimmegschen quartiers, geassisteert zynde van den gecommiteerden raedtszhere, doen versoeken, dat haer Ed. de ellendt verloop ende barbarische swaricheyden van Thiel ende Bommelerweert eens wille ter herten nhemmen ende dadelix met ernst ende met goeder executioon wolle remedieren volgensz de recessen van de landtschappe ende den goede wille van het Edle Hoff. Die heeren Gedeputeerde hebben sich goetwillich erboden, dat sy gherne willen haer uysterste beste doen, dat ¹⁾ de kerckendienaers dieses quartiers haer Edelheyt specialiken de gravamina sullen voorstellen.

54. *Gratiae actae legatis.* — De ehrenfeste hoochgeleerde doctor MARTINUS GREGORII, raedtszheer ende gecommiteerde des Edlen Hooffs, ende die ehrweerdige D. PETRUS DE BRIGWINY, deputatus des Zuythollandtschen synodi, syn bedanet, gelic mede die ehrsame ²⁾ WILLEM VAN ECK, scheepen ende gecommiteerde des ehrsamen magistraets van Nimmeghen, dat haer E. belieft heeft desen christl. synodo met goeden raede so ghetrouweliken by te whoonen.

55. *Censura et gratiarum actio.* — Na gehouden censura morum ys de synodus met dancksegginge tot Godt yn goeden vrede gescheijden.

JOHANNES FONTANUS, m. propria sst. vt.

HENRICUS COCHLAEUS, sst. vt.

HENRICUS HOLLINGERUS, scriba ³⁾.